

Uit de toon

Sommige mensen vinden het moeilijker om een taal te leren die tot de groep toontalen behoort. Dat rapporteerden Engelse onderzoekers eind mei. Ze ontdekten dat de hersenen van deze mensen een iets andere structuur hebben. Ongeveer de helft van de talen op de wereld zijn toontalen.

1. Wat is een toontaal?

- Een taal waarin de betekenis van woorden wordt getoond met een specifiek gebaar.
- Een taal waarin een verschil in toonhoogte zorgt voor een verschil in woordbetekenis.
- Een taal waarin niet alleen wordt gesproken maar soms ook gefloten.
- Een taal waarin vaak wordt gezongen.

Verpreken is menselijk

President Bush noemde de oorlog in Irak een paar weken geleden een *evil war*, wat hij haastig corrigeerde tot *civil war*. Er zijn allerlei soorten versprekingen, zoals het verwisselen van woorden in een zin of het omdraaien van klanken. Wanneer een klank wordt verwisseld met een andere klank uit dezelfde zin, heet dat een *spoonerisme*.

2. Welke verspreking is geen spoonerisme?

- dat zet doden aan de zeik – dat zet zoden aan de dijk
- een vervrouwde veel – een verveelde vrouw
- het kij is geteerd – het tij is gekeerd
- hij deed dat in de week juni – de maand juni

Taal in de rechtszaal

Een rechter oordeelde onlangs dat werkgevers in sommige gevallen telefoongesprekken van werknemers op mogen nemen. Zulke spraakopnames kunnen in rechtszaken worden gebruikt als bewijsmateriaal, bijvoorbeeld als er nog geen verdachte is, maar wel een opname van de stem van de dader. Door dat spraakfragment te analyseren, wordt zo veel mogelijk informatie verzameld over de spreker van het fragment.

3. Welk kenmerk van de dader wordt niet uit een spraak-analyse afgeleid?

- Geestesgesteldheid
- Herkomst
- Leeftijd
- Ontwikkelingsniveau

Taal op z'n plek

Nederland ligt tussen Duitsland en Engeland in. Volgens sommige taalkundigen geldt dat ook voor de talen: het Duits zou complexer zijn en het Engels eenvoudiger van structuur. Hoe complex een taal is hangt samen met de hoeveelheid contact die er is geweest tussen een taal en andere talen. Ook het Nederlands verandert nog steeds.

4. Wordt het Nederlands ingewikkelder of eenvoudiger?

- Eenvoudiger, Nederlands lijkt steeds meer op het Engels.
- Eenvoudiger, afwijking van de grammaticale regels wordt steeds meer geaccepteerd.
- Ingewikkelder, er komen meer moeilijke leenwoorden, dus de woordenschat wordt complexer.
- Alle drie goed: sommige onderdelen worden ingewikkelder, andere onderdelen worden eenvoudiger.

Brabbelbox

Je hoort het vast wel eens: ouders die in een brabbeltaaltje tegen hun kleine kinderen praten. Ze zeggen niet meer tot ziens maar *dagdag* en een klok is een *tiktak*. Deze woordjes lijken dan op de eerste uitingen van de kinderen zelf. Over de hele wereld zijn de eerste brabbels ongeveer hetzelfde: *dada*, *baba*, *papa*, *mama* en *lala*.

5. Waarom zijn de brabbelwoorden van baby's uit de hele wereld hetzelfde?

- Het zijn woorden uit de oertaal.
- Die klanken zijn het makkelijkst te zeggen.
- Zulke woorden zijn heel melodisch.
- De kinderen praten hun ouders na.

Buitenbeentje

Ook tussen talen zijn er familiebanden. Sommige talen lijken veel op elkaar. Ze stammen dan af van dezelfde voorouder. De meeste talen in Europa horen bij de Indo-Europese taalfamilie. Maar er is één taal in Europa die helemaal nergens bij hoort en waarvan we niet weten wie de voorouder was. Deze taal heeft ook buiten Europa geen andere familieleden.

6. Welke taal is dat?

- het Fins
- het Albanees
- het Fries
- het Baskisch

Statussymbool

In mei zong Edsilia Rombley op het Eurovisie Songfestival. Ze kwam uit voor Nederland, maar zong in het Engels. Edsilia dacht daardoor meer kans te maken, omdat meer mensen de tekst konden verstaan. De status van een taal wordt onder andere bepaald door het aantal sprekers dat die taal heeft.

7. Welk kenmerk heeft geen invloed op de status van een taal?

- De economische positie van de landen waarin de taal wordt gesproken.
- Het aantal landen waarin de taal wordt gebruikt.
- Het aantal vakgebieden waarin de taal internationaal wordt gebruikt.
- Het aantal wetenschappelijke publicaties in de taal.

Zo, nu kunnen we zien wat we zeggen...

In een druk café moet je soms liplezen om elkaar beter te verstaan. Maar lipbewegingen kunnen ook verwarrend zijn, bijvoorbeeld in een film waarbij het geluid niet gelijkloopt met het beeld. Om te achterhalen of dat wat we zien van invloed is op wat we horen, laten psychologen mensen filmpjes van lipbewegingen zonder geluid zien, terwijl ze hen tegelijkertijd een heel andere klank laten horen.

8. Welke klank hoor je als je naar een opname luistert van iemand die 'ba-ba' zegt, en tegelijk een filmpje ziet van iemand die met zijn lippen een 'ga-ga'-beweging maakt?

- ba-ba
- da-da
- ga-ga
- la-la

Partners

De Praktijk
natuurwetenschappelijk onderwijs

Mede mogelijk dankzij

